

Vi vill i år sända en julkhälsning med temat **Julens berättelser och bilder**. Temat framkallar naturligt för oss en känsla av något välbekant, något som hände då – för mer än 2000 år sedan men med aktualitet också idag. Marias och Josefs flykt med Jesus till Egypten (nedan) har som andra julmotiv ur den kristna konstens historia ofta getts en idealiserande realism, i det här fallet i den koptiska ikonens gestaltning. Och visst ser vi gärna julen i svensk vinterkontext. Bilderna förmedlar positiva känslor och vi kan uppleva dem och julens toner i vårt inre. ”Aldrig förstummas tonen från himlen...”

Vilka andra bilder ser vi nu samtidigt denna jul, 2016? Höstens, adventstidens och julens mediabilder och -texter når oss med stor tydlighet och pregnans i massmedias starka realism? Tematiken är på många sätt likadan som den var i Romarriket vid Jesu födelse. På julnatten 2016 föder en kvinna ett barn i ett rått och dragigt flyktingläger utanför Mosul i Irak eller i Turkiet. Vid sin sida har kvinnan, om familjen lyckats fly tillsammans, en man som oroar sig och undrar hur det ska gå med det spröda nyfödda barnet. Lägergrannarna gör vad de kan för att ge skydd och värme, inte djurens värme som i stallet, utan värmen från en gasolspis och några filtar som de tror sig kunna undvara.

Under julnatten 2016 sitter det någonstans i Sverige en utvisningshotad familj och gömmer sig, mycket oroliga för barnens och familjens framtid. "Vad händer om utvisningsansvarig myndighet får veta var vi är? Vi har ingenting och vi har inget att komma till..." Berättelser som denna låter oss blicka in i orons avgrund, om vi försöker ta in deras innersida och inte enbart i dem läser in ett av alla de "fall" vi anar finns i en anonym massa.

"Vad händer om den grymme konungen Herodes får fatt på oss?" Josef är orolig, då han förstått faran efter ängelns besök i nattens dröm. Ängarna runt Betlehem ter sig tunga och mörka för honom och Maria, när nödvändigheten blir tydlig för dem. Stjärnan syns inte längre. "Fly till Egypten?" Brännande ökensol och iskalla nätter... Brist på mat, dryck och enklaste skydd. Och varhän i det stora Egypten?

"Fly till Europa, kanske till Sverige..." Många såg möjligheten för ett år sedan, även om flykten måste gå genom öknar och med ohederliga smugglares hjälp över det farliga Medelhavet. Man satte allt på spel och lyckades ibland. Och våra, européernas och svenskarnas, hjärtan rördes.

Denna vinterns bilder och berättelser handlar om en komplicerad situation i de mottagande länderna, förhoppningsvis om hur det gemensamma goda kan upprätthållas, om hur alla människors värdighet kan förverkligas. Stor risk är att nu inlevelsens språk förbyts i ett kallt, abstraherande och kalkylerande språk, alltför ensidigt präglat av ekonomiska hänsyn och av förmodanden om att den i Europa nästan självklara välfärden kan krackelera. Egoism och rädsla i förening kan, visar det sig ofta, bli en grogrund för främlingsfientlighet och racism.

Vid sidan av de traditionella julbilderna borde vi kanske denna jul söka oss också till andra bilder, som hjälper oss att uttrycka våra erfarenheter av vad vi alltmer denna höst ser hända i Europa i form av en återigen begynnande antisemitism och av olika andra slags intolerans. Man kan då med fördel tänka på konstnären, den store svenske expressionisten och koloristen Hans Larsson. Hans inlevelsefulla och medmänskliga bilder utifrån Bibelns värld presenterades återigen i en fin Malmöutställning just i början av detta år och blev med säkerhet för många, som såg den, en tankeställare. Hans bilder har inte förlorat utan vunnit i aktualitet under det gångna året.

Bilderna ovan uttrycker med glödande intensitet vad som hände i Europa från 1930-talet och framåt. Fokus för konstnären var tidigare än för de flesta den då hotande antisemitismen. Hans bilder från den tiden kan tolkas som enskilda människors tidlösa ångest inför utsatthet och övergivenhet, såväl som som det judiska folkets erfarenhet av förföljelser och flyktingskap genom århundradena. "Ett vandrande folk" är titeln på målningen till höger. Hans Larsson var starkt inspirerad av Jesusgestalten, av hans judiska bakgrund och av hans möten med enkla människor med kärleksbudet i centrum, "Allt vad i I viljen..." Han såg också hur Jesu identifikation med medmänniskan ledde till döden för honom, döden på ett kors, dåtidens mest skändliga avrättningsätt. I bakgrunden av den högra målningen kan man, om än otydligt på bilden skönja tre tomma kors, den utgivande kärlekens och segerns största krisna symbol genom tiderna. Långt driven konstnärlig inlevelse med de utsatta är hos Hans Larsson förenad med en trotsig tro på det godas seger! I många av hans tavlor är Kristusgestalten i centrum. Kring honom samlas kvinnor, barn och olika hjälpbehövande med gester av bön, tillbedjan, bön och helig närvaro. Hans Larssons utmanande bilder är tidlösa. Just nu talar de in i vår egen tid – julen 2016. (Googla gärna "Hans Larsson, en evighet fylld av färger")

Påve Franciskus lär vid sitt besök på ön Lesbos i april år ha sagt till flyktingarna: "Ni behandlas som ett problem men är egentligen en gåva." Yttrandet kan verka märkligt men kan ges en avgörande viktig tolkning, nämligen den att det kan ge västvärlden en självkritik av de egna levnadsförhållandena och insikten att mänskligheten är *en* och att alla människor behöver varandra. Måtte den insikten bli verklig, innan det är för sent!

